

4854

X 4854

JETNOST — PROSVJETA — KULTURA — UMJETNOST

Pablo Picasso:

»Glava žene« (1963.)

KOD STAROG PABLA PICASSA

Posjet Picassovoj izložbi u Zagrebu u stvari je razgledanje muzeja. Stari majstor više ne iznenađuje; jedva bi se moglo reći da nam sve to u prostorijama na prvom katu Katarininu trgu odnekud nije poznato. Picasso je za svoga života postao klasik u tolikoj mjeri da ga možemo procjenjivati kao historijsku pojavu.

Na žalost, ma koliko ta izložba bila u nas dragocjena kao rijetko svjedočanstvo umjetnosti velikog stvaraoča ovoga stoljeća, ona sasvim periferno dokumentira njegov jedinstveni opus. Ako izuzmemo sliku »Glava žene« nastalu 1909. godine, koja uostalom nikako ne spada u vremenski okvir ove izložbe, ostalih šest ulja i pedeset grafika nastalo je poslije drugoga svjetskog rata, tačnije rečeno — osim ulja »Zaklani kokot na dasci« iz 1947. godine — između 1957. i 1965. godine. Najveći broj tih radova stvoren je 1963, 1964. i 1965. godine, pa možemo reći da zagrebački pregled Picassovih djela ima težište u realizacijama od prije samo nekoliko godina.

Spominjemo te godine jer je

po izložbi očito da se ta velika figura novije likovne umjetnosti danas ponavlja, izgleda da je njezina izvornost iscrpljena i danas taj klasik više ne iznenađuje. Ako taj krajnje proizvoljni pojam iznenadnosti većemo uz novost što razvija neku umjetnost, onda ga je nesumnjivo bilo u Picassa prije, ali ne i sada. Uostalom, jedan razgovor poznatih stručnjaka u redakciji pariškog »Artsa« prije nekoliko godina pokazao je da je Picassov nezaobilazni doprinos u slikarstvu, onaj što ostaje poslije svih revizija dosad izvršenih njegov kubistički period. Već poslije kubizma on zaostaje; mi se danas možemo u Zagrebu uvjeriti kako se više ne može govoriti o nekoj novoj pikasovoj fazi jer su tu — u sa-

mo nekoliko godina raspona ili čak u istoj godini — miješaju analitički kubistička glava s klasičnom kompozicijom ili s uljem što je crtežom i bojom reducirano na minimalno.

Picasso tako kao da u svemu potvrđuje još jedno izuzetno iskustvo moderne umjetnosti što nam ga u muzici pruža, također grandiozna, pojava Igora Stravinskoga. U njih se mogu postaviti mnogi paralelizmi. Rodeni su gotovo istih godina na dva kraja Evrope, a umjetnički su se afirmirali u Parizu, i to prije samog prvog svjetskog rata, za jednoga i za drugoga karakteristične su razne umjetničke faze (nepoznate u tolikoj mjeri kod bilo kojega drugog umjetnika), u tim fazama postoji jedna zaista revolucionarna i avangardna — bitni doprinos umjetnosti svoga doba, a zatim slijede neoklasicističke i druge, da bi oni u svojim zrelim godinama postali živi spomenici o kojima se pišu stotine knjiga, ali koji i pored svoje nepresušne vitalnosti i radinosti ipak i ponavljaju same sebe zatvarajući tako samopotvrđivanjem monumentalni ciklus.

Da li je to što nisu predstavljani radovi iz jednog autentičnijeg Picassova razdoblja razlog da možemo reći kako nas nije posebno impresionirala njegova postava u Galeriji na Gornjem gradu? Da li sve to što je na izložbi, s naše doživljajne strane, gubi na vrijednosti jer smo već nešto slično vidjeli ili barem upoznali s reprodukcijom? Takvi bi zaključci bili pogrešni. Ukoliko ulja i pored svoje heterogenosti pokazuju tek mali raspon iz nevjerojatne Picassove kreativne raznovrsnosti, dotle izložene grafike daju impresiju nečega zaokruženoga i kao dovršenoga. Istina, možda znatijelju široke mase posjetilaca, naših i onih od Italije do Madarske, te grafike neće zadovo-

ljiti. Možda. Ali pažljivije oko otkriva u motivima zagrljaja, slikara i njegova modela, muža i žene s grafičkih listova ruku starog meštra, čvrstu poput čelika, vještu u crtežu do virtuozičeta, ruku vođenu i elegantno i dramatično u isti tren, koja izražava senzibilitet i klasične kladnoće i životne punoće, također u isti mah. A sve je to ostvareno moću čistog likovnog predočavanja, u Picassa tako samosvojne i zavodljive.

Naravno, na jednoj izložbi Picassa htjeli bismo više. Budući da u našoj memoriji postoji pojam Picassa tako bogat predodžbama svega što o njemu znamo, zagrebačka nas izložba teško zadovoljava. No kako se priređivanje Španjolskih većih izložaba teško postiže, a sasvim sigurno za to bi trebalo i više novca nego što ga imamo, možemo ipak dvoranama na Katarininu trgu prilaziti kao rijetkoj svečanosti, kao jednom od najvećih muzejskih doživljaja što ga imamo na našim meridijanima u ovim prosinačkim danima....

V. Mirković